

Statenbrief

Informatie

Datum

4 oktober 2022

Zaaknummer

2020-007245

Inlichtingen bij

Provincieloket

026 359 99 99

post@gelderland.nl

Blad

1 van 6

Onderwerp

Verstedelijkingsstrategie Arnhem-Nijmegen-Foodvalley: Governance, uitvoeringsprogramma en betrokkenheid Provinciale Staten bij de realisatie

Beleidsprogramma

- Klimaat
- Aantrekkelijke leefomgeving
- Wonen
- Leefbaarheid
- Economie
- Bereikbaarheid

Ambitie

- Ambitie 1 Samen voor Gelderland
- Ambitie 4 Gezond, veilig, schoon en welvarend
- Mobiliteit (Regionale Bereikbaarheid en Regionaal OV)

Portefeuillehouder

Peter Kerris

1 Kern van deze Statenbrief

Wij informeren uw Staten over de voorgenomen afspraken in het Verstedelijkingsakkoord. Ook doen wij uw Staten een voorstel over hoe wij u (pro)actief in de realisatiefase van de Verstedelijkingsstrategie Arnhem-Nijmegen-Foodvalley willen betrekken.

2 Waarom ontvangt u deze Statenbrief?

Op 10 november 2022, tijdens het BO-MIRT, wordt het Verstedelijkingsakkoord, behorende bij de Verstedelijkingsstrategie Arnhem-Nijmegen-Foodvalley, gesloten. In de Statenbrief over de consultatie over de gebiedsuitwerkingen (PS2022-450) hebben we toegezegd om voorafgaand aan het BO-MIRT uw Staten op de hoogte te brengen van de voorgenomen afspraken over de governance en het realisatieprogramma in het Verstedelijkingsakkoord. Tevens hebben wij tijdens de Statenvergadering op 6 juli jl. toegezegd om een voorstel te sturen over hoe wij uw Staten (pro)actief in de realisatiefase van de Verstedelijkingsstrategie willen betrekken, aanvullend op de P&C-cyclus. Dit na overleg met partners. Deze twee toezeggingen zijn gebundeld in deze voorliggende Statenbrief.

3 Hoe bent u eerder betrokken?

Het Verstedelijkingsakkoord is onderdeel van de samenwerking in de Verstedelijkingsstrategie Arnhem-Nijmegen-Foodvalley. Deze strategie – bestaande uit het Verstedelijkingsconcept (deel 1) en de Onderzoeksagenda voor de gebiedsuitwerkingen, inclusief hoofdstuk ‘Werken met de Verstedelijkingsstrategie’ (deel 2) – is reeds ter besluitvorming aan

uw Staten aangeboden (zie Statenbrief *Besluitvorming Verstedelijkingsstrategie Arnhem-Nijmegen-Foodvalley* (PS2022-639)).

Andere voorgaande Statenbrieven:

- Statenbrief *Procesvoorstel omtrent agendering Verstedelijkingsstrategie Arnhem-Nijmegen-Foodvalley* (PS2022-572).
- Statenbrief *Verstedelijkingsstrategie en Spoorcorridor Utrecht-Arnhem-Duitse Grens (UAD)* (PS2022-516)
- *Verstedelijkingsstrategie regio Arnhem Nijmegen Food Valley* (PS2022-198) en Aanvullende informatie Verstedelijkingsstrategie Arnhem-Nijmegen-Foodvalley (PS2022-450).
- Statenbrief *Planning en Proces Verstedelijkingsstrategie Arnhem-Nijmegen-Foodvalley* (PS2022-57).
- Statenbrief *Verstedelijkingsakkoord* (PS2022-166).
- Statenbrief *Verstedelijkingsconcept Arnhem-Nijmegen-Foodvalley* (PS2021-559).
- Statenbrief *Opbrengst oordeelsvorming verstedelijkingsstrategie Arnhem-Nijmegen-Foodvalley* (PS2021-468).
- Statenbrief *Verstedelijkingsstrategie Arnhem-Nijmegen-Foodvalley* (PS2021-287).
- Statenbrief *Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen FoodValley* (PS2020-716).

4 Samenvatting

Tot 2040 moeten er conform de huidige woningprognoses zo'n 100.000 woningen worden toegevoegd in het gebied Arnhem-Nijmegen-FoodValley. In een proces van ontwerpend onderzoek is door gemeenten, provincies, waterschappen en Rijk een verstedelijkingsstrategie opgesteld waarin opgaven voor leefomgeving, mobiliteit, economie en wonen integraal worden meegenomen. Over de realisatie van deze verstedelijkingsstrategie sluit het College een verstedelijkingsakkoord tijdens het BO-MIRT in november 2022. Provinciale Staten worden geïnformeerd over de inzet van Gedeputeerde Staten richting dit akkoord over de wijze van samenwerking tussen provincies, gemeenten, rijk en waterschappen. Gedeputeerde Staten wil in uitvoeringsprogramma's afspraken maken over de uitvoering van de onderzoeksagenda's, concrete uit te voeren maatregelen en monitoring. Daarnaast wordt door het College een voorstel aan Provinciale Staten gedaan hoe hen (pro)actiever bij besluitvorming en realisatie van de Verstedelijkingsstrategie Arnhem-Nijmegen-Foodvalley te betrekken.

5 Informatie

Verstedelijkingsakkoord

Kern van het verstedelijkingsakkoord worden afspraken over het realiseren van de verstedelijking in de regio zodat een betrouwbare, betaalbare en continue bouwstroom in balans met de groene leefomgeving, de duurzame mobiliteit en vitale economie wordt geborgd.

Hoofdstukken uit het akkoord:

1. De Verstedelijkingsstrategie en het werken met gebied- en verstedelijking-programma's.
2. De opgaven en ambities inclusief ontwerpprincipes (verstedelijkingsconcept samengevat).
3. De samenwerkingsprincipes als één overheid.
4. De governancestructuur inclusief monitoring en bijsturing.
5. De principes van toedeling van verantwoordelijkheid voor de uitvoering
6. De afspraken over maatregelen die nu al bekend zijn in deze fase (fase 1) en waarvoor al concrete afspraken kunnen worden gemaakt met het rijk.
7. Slotbepalingen

Verstedelijkingsakkoord is levend document

Gedurende de realisatie van de verstedelijkingsstrategie zal jaarlijks in het BO-MIRT het Verstedelijkingsakkoord worden aangepast. Op basis van verdere uitwerking, aan de hand van de geformuleerde onderzoekopgaven in de gebiedsuitwerkingen, zullen onderdelen van het akkoord in de toekomst gaandeweg scherper kunnen worden geformuleerd. Op basis hiervan kunnen nieuwe afspraken worden gemaakt. Hieronder informeren wij uw Staten over welke afspraken ons college over de governance, monitoring en bijsturing in dit akkoord wil maken. Daarover zijn wij in continue overleg met onze partners.

Governance

De governance behoudt de huidige organisatie in twee lagen: het gebiedsniveau (deelgebieden) en het regioniveau (Groene Metropoolregio + Foodvalley). Dit geldt voor zowel de organisatie van de uitvoering als de organisatie van de monitoring en bijsturing. Er is een wederkerige relatie tussen beide niveaus. Veel afspraken op regio-niveau moeten op gebiedsniveau gerealiseerd worden. Sommige maatregelen op gebiedsniveau zijn voor de uitvoering afhankelijk van afspraken op regio-niveau, zoals bijvoorbeeld financiering door het rijk.

Samenwerkingsprincipes

Overheden sturen als één overheid op de realisatie en spreken af om de strategie en de ontwerpprincipes in omgevingsbeleid op te nemen. Besluitvorming vindt plaats vanuit democratische legitimatie door de volksvertegenwoordiging en uitvoering via bestaand instrumentarium.

Verantwoordelijkheid

Het principe van verantwoordelijkheidstoedeling in het akkoord is dat voor elke maatregel één overheid primair de verantwoordelijkheid neemt, vaak natuurlijk onder voorwaarden van inzet van de andere partners.

Gebiedsprogramma's

De gebiedsoverleggen stellen een gebiedsprogramma op per deelgebied, organiseren de uitvoering daarvan en leggen daarover verantwoordelijkheid af aan het bestuurlijk kernteam. Het gebiedsprogramma is gebaseerd op deel 2 van de verstedelijkingsstrategie; de onderzoeksagenda's voor de gebiedsuitwerkingen. In het gebiedsoverleg zitten vertegenwoordigers van elke betrokken gemeente, provincie en waterschap.

In de gebiedsprogramma's maken we afspraken over;

- Woningbouwopgave en programmering;
- Uitvoering van het onderzoekprogramma;
- Ruimtelijk toekomstbeeld, de relatie met andere ruimtelijke opgaven en de wijze waarop de ontwerpprincipes uit het verstedelijkingsconcept worden afgewogen en toegepast;
- Maatregelen, plannen en projecten en de bekostiging daarvan;
- De financiering en andere randvoorwaarden;
- Planning

Bovenstaande onderdelen lopen in de praktijk door elkaar heen. Een aantal maatregelen weten we nu al, dus daar kunnen we direct mee aan de slag, terwijl voor andere nog keuzes moeten worden gemaakt of zelfs onderzoek nodig is. Daarom maken we een adaptief programma dat jaarlijks geactualiseerd wordt. De eerste versies stellen we in 2023 vast.

Regionaal verstedelijkingsprogramma

Het bestuurlijk kernteam is verantwoordelijk voor het regionale verstedelijkingsprogramma en overlegt daarover tweejaarlijks met de betrokken ministers in het BO-Leefomgeving en het BO-MIRT. In het bestuurlijk kernteam zitten vertegenwoordigers van elk gebied, beide provincies, de waterschappen, en de ministeries BZK, LNV, IenW en EZK.

In het verstedelijkingsprogramma maken we afspraken over uitvoering van de maatregelen voor verstedelijkingsstrategie op het niveau van de gehele regio (Groene Metropoolregio en Foodvalley samen) en de samenhang tussen de gebiedsprogramma's. Het verstedelijkingsakkoord bevat de eerste tranche met afspraken. Ook dit programma wordt in 2023 opgesteld, is adaptief en wordt jaarlijks bijgesteld. Financiële afspraken met het rijk maken we in principe in het verstedelijkingsprogramma.

Op nationale én op Gelderse schaal speelt een aantal grote opgaven, waarvan naast verstedelijking (Verstedelijkingsstrategie), Energietransitie (GEIS en RES-sen) en Transitie landelijk Gebied (stikstof /NPLG) de belangrijkste zijn. Daarbij vraagt het Rijk aan de provincies om in juli 2023 met gebiedsprogramma's te komen en hierin de nationale opgaven een plek te geven. De Verstedelijkingsstrategie in het algemeen en de gebiedsuitwerkingen in het bijzonder bieden veel inhoudelijke aanknopingspunten voor deze ruimtelijke puzzel die we ook zullen gebruiken. De verstedelijkingsstrategie wordt de integrerende tafel voor het leggen van de ruimtelijke puzzel in deze twee regio's, samen met de betrokken gemeentes. De inzet van ons college is dan ook om de in het akkoord genoemde programma's, samen met onze partners, op termijn uit te bouwen tot integrale uitvoeringsprogramma's waar ook de realisatie van NPLG en RES/GEIS in opgenomen worden.

Monitoring en bijsturing

In het Verstedelijkingsakkoord maken we ook afspraken over een monitor. Deze rapportage gaat over het behalen van de afgesproken doelen en uitvoering van maatregelen, maar ook over hoe we daarbij de ontwerpprincipes hanteren. Tijdens het BO-Leefomgeving en BO-MIRT wordt aan de hand van deze monitoring gerapporteerd.

De monitoring speelt een belangrijke rol in het bijsturen van de doelen en afspraken binnen elk deelgebied (programmasturing). Daarnaast geeft de monitoring overzicht op overkoepelend niveau: hoe verhoudt de optelsom van elk deelgebied zich ten opzichte van elkaar en de overall-opgave?

Wanneer in een gebiedsprogramma een afspraak niet gehaald wordt, bij stagnering van de voortgang of wanneer de ontwerpprincipes niet gehanteerd (kunnen) worden, is dit reden voor interventie. In eerste instantie gebeurt dit door het gebiedsoverleg. Komt men er hier niet uit, zal worden opgeschaald richting bestuurlijk kernteam. Dat laatste gebeurt natuurlijk automatisch voor zaken die op het niveau van de regio spelen.

Op beide niveaus zijn, afhankelijk van de aard van de aanleiding, meerdere interventies mogelijk;

- Voeren van overleg met de verantwoordelijke overheid.
- Bemiddelen bij het maken van afspraken over hulp tussen overheden.
- Wegnemen van belemmeringen, inzet van mensen, middelen, kennis of instrumenten of realiseren van randvoorwaarden.
- Opschalen van gebied naar regio door agenderen van knelpunt in bestuurlijk kernteam.
- Wijzigen van programma (van beperkt, zoals schuiven in tijd en ruimte, tot ingrijpend zoals schrappen afspraken)
- Voorstel voor wijzigen van het akkoord (alleen door bestuurlijk kernteam)
- Adviseren over inzet van meer dwingend instrumentarium door overheden, zoals instructieregels, projectbesluit, instructie of reactieve interventie

Onze inzet is om waar mogelijk deze mogelijkheden als een ladder van interventies te benaderen, waarbij we beginnen op het minst ingrijpende niveau dat past bij de situatie. Overigens leggen deze afspraken geen beperking op aan overheden om op eigen initiatief instrumenten in te zetten waar zij bevoegd voor zijn, noch zijn adviezen over inzet van instrumenten afdwingbaar. In bijlage 1 treft u een toelichting aan op relevant instrumentarium en de rol van uw Staten bij de inzet daarvan.

Voorstel betrokkenheid Provinciale Staten bij realisatie

We stellen voor om uw Staten jaarlijks de belangrijkste mijlpalen voor het komende jaar te rapporteren; welke belangrijke onderzoeken, besluiten, en projecten verwachten we de komende 12 maanden. Wij zullen dat doen door een samenvatting te maken van de het verstedelijkingsprogramma en de gebiedsprogramma's. Op basis van deze informatie kunt u dan zelf besluiten bij welk onderwerp uw Staten dat komend jaar nog uitdrukkelijker betrokken wil zijn of aanvullend geïnformeerd wilt worden. Deze werkwijze hebben we met onze partners besproken.

Qua timing stellen we voor om dit jaarlijkse rapportage moment in het voorjaar te plannen. De belangrijkste reden is dat we dan in de voorbereiding van het BO-Leefomgeving zitten. Dat geeft ons goed inzicht in de belangrijke onderwerpen, inclusief de agendering richting het BO-MIRT in het najaar. Tevens zal dan de monitoring van het kalenderjaar daarvoor opgeleverd zijn.

De rol van uw Staten bij de inzet van instrumenten in de bijsturing is vooral kaderstellend, middels de Omgevingsvisie. De bevoegdheid van interveniërende instrumenten als instructie en projectbesluit liggen volgens de Omgevingswet bij het college.

6 Planning en control

In het BO-MIRT maken we afspraken over het mobiliteitsfonds en het MIRT. Enkel projecten die direct aan woningbouw en verstedelijking gekoppeld kunnen worden komen in aanmerking voor dekking vanuit het mobiliteitsfonds van het rijk. Ons college zal hierin enkel financiële toezeggingen doen die passen binnen bestaand beleid dat uw Staten hebben vastgesteld. De inzet van ons college is om in dit BO-MIRT, binnen de door uw Staten vastgestelde kaders, afspraken te maken over in ieder geval de Rijnbrug en de Regio Expres. Vervolgens wordt het akkoord jaarlijks geactualiseerd met nieuwe afspraken, voortkomend uit de gebiedsprocessen. We zullen uw Staten hierbij betrekken zoals voorgesteld in deze Statenbrief.

7 Participatie en communicatie

In beginsel vindt burgerparticipatie in de realisatiefase plaats op gemeentelijk niveau, dichtbij de eigen inwoners. De partners binnen de Verstedelijkingsstrategie willen gezamenlijk uitwerken hoe toekomstige participatie over dit traject op regionaal niveau ondersteund kan worden. Dit wordt onderdeel van de monitoring.

8 Vervolg

In het BO-MIRT sluiten we het verstedelijkingsakkoord waarmee de realisatie fase van de verstedelijkingsstrategie begint. Samen met partners werken we aan de programma's die deze realisatie organiseren.

Gedeputeerde Staten van Gelderland

John Berends - Commissaris van de Koning

Miriam Nienhuis-van Doremaele - Secretaris

Bijlage(n)

- 1 Relevant instrumentarium uit de Omgevingswet voor sturing en interventie